

El reportatge

L. Bertomeu

‘L’Abans’ és un recull gràfic del municipi entre els anys 1867 i 1979 i és fruit del treball d'Elena Fabra i Salomé Mulet

La història de Deltebre amb un miler d'imatges

Poc més d'un miler d'imatges ha servit a **Elena Fabra** (historiadora) i **Salomé Mulet** (documentalista) per explicar una part de la història de Deltebre, la que transcorre entre el 1867, l'any en què està datada la foto més antiga del municipi (del far del Fangar), i el 1979, quan es celebren les primeres eleccions democràtiques a l'Estat.

El projecte va començar fa dos anys a proposta de l'editorial Efadós, quan va plantejar fer un recull gràfic de Deltebre per formar part de la col·lecció *L'Abans*, que des de fa més de 20 anys explica la història dels pobles de Catalunya a través d'imatges. El resultat és un document gràfic, històric i etnològic sense precedents al municipi. *L'Abans* és un col·leccionable que durant un any i, setmana rere setmana, ha portat al quiosc les 864 pàgines que formen part d'aquest recull. El llibre recull poc més d'un miler de fotografies, però Elena i Salomé n'han aconseguit compilar fins a 2.850, gràcies, en gran part, a la col·laboració de moltes famílies de Deltebre. “No és un llibre nostre, és un llibre de tot el poble”, insistia Salomé Mulet en l'ac-

te de presentació del recull. Com a punt de partida de la recerca, Elena i Salomé van utilitzar el treball fet per Joan Franch a l'Arxiu Cultural de Deltebre. “La tasca de Joan va ser un bon punt de partida per localitzar col·leccions importants” i a partir d'aquí va començar una tasca incansable d'anar a buscar famílies perquè els cedissen fotografies i, a l'inrevés, famílies que les van anar a buscar per portar-los els seus records. Perquè aquest treball haja pogut veure la llum ha calgut obrir moltes capses de cartó i àlbums familiars: “Hem acumulat moltes anècdotes, històries, una allau de records i sentiments”. Així, darrere de cada fotografia hi ha una història i un gran esforç per poder-hi accedir i després, documentar-la. Les fotografies s'han agrupat de forma temàtica a partir de l'estructura dels set capítols que tracta el llibre i la selecció de les imatges ha sigut un “treball laboriós de triar, documentar i sintetitzar la història en poques línies”.

Les fotografies s'agrupen en diferents capítols que repassen l'evolució del municipi des dels seus carrers i places i l'arquitectura tradicional. El llibre recull fins i tot una imatge de la primera casa de pedra que hi va haver a la Cava. Es tracta de la casa Sanromà, una casa colonial que va ser enderrocada. La fotografia data del 1903 i retrata “una trobada de metges que estaven al Delta per fer estudis sobre el paludisme”, explica Fabra. A més a més, a l'arxiu del Centre Excursionista de Catalunya van trobar un altre “tesor”: una foto de l'interior de l'antiga església

A dalt, una colla d'hòmens sega arròs a mà davant d'un dels ponts del Rei cap al 1920. Al mig apareix una noia amb un cànir i una bota a les mans que feia d'aiguadera (foto cedida per Lucia “la Montesona”). A baix, uns amics i veïns de Jesús i Maria que van anar a les festes de la Cinta de Tortosa per veure'n la processó i els focs el 1921. Van aprofitar que anaven mudats per fer-se aquest original retrat a l'estudi de Ramon Andreu (fons de Carme Tarragó).

del cementiri del qual no se'n conservava cap record de l'interior del temple. També hi ha un extens capítol dedicat al treball de la terra i, sobretot, al cultiu de l'arròs, així com al curs de la vida quotidiana, la indumentària, la família i les celebracions. Les fotografies més antigues que es conserven són retrats d'estudi que els avantpassats anaven a fer-se als primers fotògrafs instal·lats a Tortosa a partir del 1864. També es recullen moltes imatges relacionades amb els oficis, bars i comerços, i de les

diferents formes de transport amb fotografies del Carrilet, barques i llaguts, i també inclou una foto, del 1928, “de la primera moto que va haver a Jesús i Maria”. A més a més de repassar les escoles, els metges i llevadores, les entitats esportives i l'activitat artística i cultural del municipi durant més de cent anys, el llibre també inclou fotografies dels principals esdeveniments que han marcat la història de Deltebre. Entre elles, hi ha una fotografia de la visita que Francesc Macià va fer a la Cava el 20 de novembre del 1931. “Era un fet desconegut fins ara”, admet Elena Fabra, que explica que Macià va anar-hi a fer campanya i la fotografia recull la imatge d'un míting que el president va fer a la zona de les Quatre Carreteres. ■

